

ipsum solvit. Porro ab ipso contra ipsum non solvitur, qui propter amorem ejus, ut ei bene placeat, a filiis superbæ et dissidentæ, a filiis discordiæ, (et ut apertius dicam) a filiis diaboli migrat ad filios pacis et spei, humilitatis innuo filios Dei. Qui enim sic transit, nonne fugit a sede diaboli ad sedem Dei? Qui autem judicent eum damnandum a Deo, qui ut ad patrem, ut ad Deum, ut ad amicum, fugit ad ipsum? Præterea qui sic transit, non ab Ecclesia ad Ecclesiam transit, non enim plures sunt

A Ecclesiæ, sed una est toto orbe terrarum diffusa, et uni Deo ubique servitur; uni regi militatur. Postremo beatus Benedictus qui stabilitatem præcepit firmare monachum, ab alio monasterio ad aliud venientem jubet suscipi, et si bonæ vitæ fuerit, et stabilitatem suam firmet, suadet. Quam dubia et brevis sit vita hominis, et quam infinita sunt, quæ sequuntur bona vel mala, incessanter memorare.

MIRACULUM SANCTI JACOBI

A DOMINO ANSELMO EDITUM

De milite quem in agonia mortis a dæmonibus oppressum, beatus apostolus per mendicæ baculum et sacculum mulierculæ liberavit (1)

(Ex ms. Sangermanensi, n. 608)

Tres milites dioceseos Ludunensis Ecclesiæ de oppido Domezai sibi condixerunt ut orandi causa Jacobum apostolum oris Galitiæ adirent, et profecti sunt. Qui cum essent in via peregrinationis ejusdem mulierculam invenerunt, quæ res sibi necessarias in sacculo quodam deferbat. Cum autem equites intuita fuisset, rogavit ut sui miserti sarcinulam quam ferebat, in suis jumentis amore beati apostoli, deportarent, seseque tanti labore itineris allevarent. quorum unus peregrinæ petitioni annuens, ejus manticam suscepit et portavit. Igitur veniente vespera mulier insecuta milites, de sua sarcinula sibi accipiebat necessaria. Et primo gallosum cantu cum peregrini pedites proficisci solent, equiti sacculum reddebat, sicque expedita lætior agebat. Taliter miles amore apostoli serviens mulierculæ, ad locum orationis optatum festinabat: sed cum duodecim diebus ab urbe S. Jacobi distarent, pauperem infirmatum invenit in itinere, qui cum cœpit orare ut sibi equum suum ad equitandam accommodaret, quatenus ad sanctum pervenire posset; alioquin moreretur in via, quia amplius ambulare non poterat. Consensit miles, descendit, imposuitque mendicum super equum suum, ejusque baculum in manu sua accepit, ferens etiam proprio collo et sarcinulam mulierculæ quam susceperat. Sed cum ita pergeret, nimio solis fervore ac longi itineris solitudine constrictus infirmari cœpit. Quod ubi sensit, perpendens quia in multis sæpe multum offenderit, incommoditatem suam apostoli amore usque ad ejus limina pedibus eunte... toleravit: ubi apostolo deprecatō, et hospitio recepto, et eadem molestia quam in via ceperat, lecto decubuit, et aliquot diebus ingravescente langore jacuit. Quod alii milites qui ejus socii fuerant videntes, ad eum

B accedentes monent ut peccata sua confiteatur, et ea quæ Christianum referi petere quærat, suumque maturius exitum munit. Hoc ille audiens faciem avertit, et respondere non potuit, sicque per triduum sine verbi prolatione jacuit. Inde vehementer mœiore afflicti sunt, tum quia de ejus salute desperaverant, tum maxime quia suæ salutem animæ procurare non poterat. Quadam autem die quando eum citius spiritum ex hære putabant, illis circum-sedentibus et exitum illius præstolantibus graviter suspirans locutus est. « Grates, inquit, ago Deo, et S. Jacobo domino meo, quia liberatus sum. » Quod qui aderant quærentes quid significaverit: « Ego, inquit, ex quo sensi me languore gravari, mecum tacitus cœpi cogitare quod ego vellem peccata mea confiteri, sacra unctione liniri, et Domini corporis perceptione muniri. Sed dum hæc in silentio tractarem, subito venit turba tetrorum spirituum, quæ me in tantum oppressit, ut neque verbo neque signo ex illa hora innuere potuerim quod ad meam salutem pertineret. Et quæ dicebatis bene intelligebam, sed nulla ratione respondere poteram: nam demones qui ad me confluxerant, alii mihi linguam strangebant, alii oculos meos claudebant, nonnulli quoque caput et corpus meum ad libitum suum huc et illuc me nolente vertebant; sed modo paulo antequam loqui cœpisssem, intravit huc S. Jacobus, ferens sinistra manu mulierculæ sacculum quem in via tuleram, baculum vero mendicæ quem portavi dum idem equitarem et equum meum, ipsa qua infirmitas me cepit in manu dextra tenebat; baculum enim habebat pro lancea sacculum pro palma: et confestim quasi furoris indignatione veniens ad me, elevato baculo visus est percutere demones qui me tenuerant, qui protinus fugerunt territi; quos ille

(1) S. Anselmo falso tribuitur.

insecutus per angulum illum hinc exire coegit : A veritas declaravit. Postquam enim peregrinus ille et ecce Dei et B. Jacobi gratia liberatus ab illis qui me premebant, loqui valeo ; ac citius mittite, et presbyterum accite, qui mihi sanctæ communionis viaticum tribuat ; diutius enim in hac vita manendi non habeo licentiam. » Qui cum misissent, dum ille moram venendi faceret, unum de sociis suis publice admonuit, dicens : « Amicæ, inquit, noli amodo Cirino domino tuo Calvo militare, cui hactenus adhæsisisti, veraciter enim damnatus est, et in proximo mala morte moriturus. » De quo ita contigisse rei

bono fine quævit, et sepulturæ traditus est, reversus sociis et narrantibus quæ gesta sunt, prædictus Girinus, cognomento Calvus, qui dives homo fuerat, eorum relationem pro somno duxit, nec se a pravitate sua quidquam emendavit ; unde non post multos dies contigit dum militem armis interficeret, ipse quoque ejusdem militis lancea transfossus interiret. Ergo Regi regum Domino N. J. C. in sæcula sæculorum amen.

MIRACULUM GRANDE SANCTI JACOB

A Domino Anselmo Cantuariensi archiepiscopo editum, de peregrino qui amore apostoli se peremit, et B. Jacobus illum ad vitam, beata Dei Genitrice Maria auxiliante, de morte reduxit (2)

(Ex cod. ms.)

Prope Ludunensem civitatem est vicus quidam in quo juvenis quidam morabatur, nomine Gualdus, qui arte pelletaria instructus, juxta laborem manuum suarum vivebat, et patre suo defuncto suis laboribus matrem suam sustinebat. Hic sanctum Jacobum vehementer diligebat, ad cujus limina singulis annis venire et suam obedientiam solebat offerre. Uxor enim non habebat, sed solus cum matre et una vetula vitam castam gerebat. Sed cum diuscule se contineret, tandem vice carnis voluptate superatus cum juvenca quadam fornicatus est. Mane autem facto quia peregrinationi prius se disposuerat, cum duobus vicinis suis ducens secum asinum suum, ad Sanctum Jacobum ire coepit. Qui, cum in via essent, invenerunt quemdam mendicum ad Sanctum Jacobum proficiscentem. Hunc secum et gratia societatis, et potius amore sancti apostoli tulerunt ; largientes ei necessaria victus. Pergentes igitur, plures cum lætitudine dies hoc fecerunt. Quoniam pacificæ ac charitativæ societati invidet diabolus, in humana forma satis honesta ad juvenem qui in domo fornicatus fuerat clam accessit, eique dixit : « Nosti qui sim ? » At ille : « Nequaquam. » Et daemon : « Ego, inquit, sum Jacobus apostolus quem singulis annis jam ex multo tempore consuevisti visitare tuisque præmiis honorare. Scias quia multum gaudebam de te, quoniam quidem magnum bonum sperabam de te. Sed nuper antequam domum tuam exires, fornicatus es cum muliere, nec inde usque nunc pœnituisti, nec confiteri voluisti ; sicque peregre cum peccato tuo profectus es, quasi tua peregrinatio Deo et mihi foret acceptabilis. Non ita fieri oportet : nam quicumque amore mei vult peregrinari, prius necesse est ut peccata sua per humilem confessionem aperiat, et postea peregrinando eadem commissa puniat : qui aliter fecerit, peregrinatio

B grata non erit. » Hoc dicto ab oculis se videntibus evanuit.

His auditis homo contristari coepit, proponens in animo suo se domum velle redire, suo presbytero confiteri ; sicque coepo itinere regredi. Hoc itaque dum apud se tractaret, venit daemon in eadem forma qua prius apparuerat, dicens ei : « Quid est quod cogitas in corde tuo, te domum velle redire. pœnitentiam agere ut ad me dignius postmodum valeas redire ? Putas te tantum scelus tuis jejuniis sive lacrymis posse delere ? multum desipis : crede meis consiliis, et salvus eris ; alioquin salvari non poteris. Quamvis peccaveris, ego tamen amo ; et propterea veni ad te ut tale consilium tibi tribuam unde salvari possis, si mihi credere volueris. » Cui peregrinus : « Ita, inquit, cogitabam sicut dicis : sed postquam ad salutem non prodesse hoc asseris, dic quod tibi placeat unde salvari possim, et libens exsequar. » At ille : « Si, inquit, pleniter a delicto emundari desideras, viridia, quibus peccasti, citius amputa. » Quo ille consilio territus dixit : « Si mihi hoc quod consulis fecero, vivere non potero, eroque mei ipsius homicida ; quod sæpe audivi coram Deo esse damnabile. » Tunc daemon irridens : « O, inquit, insipiens, quam parum intelligis ea quæ tibi ad salutem possunt proficere ! Si taliter mortuus fueris, ad me sine dubio transibis, quia puniendo delictum tuum martyri eris. O si esses tam prudens ut te ipsum interficere non dubitares, ego certe cum multitudine sociorum meorum statim ad te venirem, ac mecum mansuram animam tuam lætus acciperem. Ego, ait, sum Jacobus apostolus qui tibi consulo : fac ut locutus sum si ad meum vis venire consortium, et tui delicti remedium invenire. » Quibus dictis peregrinus animatus ad facinus, nocte, sociis dormientibus, cultellum extraxit, et quidquid virile fuerat in partibus illis sibi amputavit, deinde

(2) Fabula hæc S. Anselmo falso tribuitur.